

מקום שהיה מתחבא שם יהודי היה האווז מצפצף ומגעגע, והיו באים השונאים לאותו מקום והורגים את היהודי.

כשהרגישו הפרנסים שהביאו את אותו אווז. רצו אל המגדל הגבוה שהיה בארמון. וממרומי המגדל קפצו אל בית העלמין ומתו. ונעשה להם נס, כי תיכף בלעה אותם אדמת בית הקברות, שלא ישלטו בהם הארורים ויחללום. ("מנהגות וורמייזא")

והביא בספר "זכרונות המתים": אמר אחד מהגדולים צומו עלי, ואני אבטל את הכישוף של האווז. הלך אותו צדיק והתחפש לכומר. הלך לבית עבודה זרה שלהם. והיה אומר כי מי שיגע ביהודי יענש. ודעו לכם שהאווז הזה היא כישוף, ואין בה ממש, והביא ראיות על כך.

הגיעה האווז והעמדה בפתח הכנסיה. התחילה לגעגע ולצפצף. מיד הסתכלו כולם לחפש אם יש יהודי בתוך הכנסיה. ולא ראו, כי איש לא האמין שאותו כומר נכבד הוא יהודי...

אמרו הגויים: 'ראו, אווז זה את אי אפשר לסמוך עליה...' ומתוך זה הפסיקו לחפש אחרי יהודים עם אווז, ובטלה הגזירה.

("מנהגים דק"ק וורמייזא")

בבית הקברות הישן בוורמס, באמצע החומה הדרומית ישנה עד היום מצבה קדומה, שעליה חרות "לב פרנסי תתנ"ו". (ס"ה)

יום שישי, ראש חודש ושעון קיץ...

הסתפק מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, במי ששכח ביום שישי זה בתפילת מנחה "יעלה ויבא", ונזכר בזה לאחר שקיבל שבת. אם יכול לחזור ולהתפלל מנחה, או שיתפלל פעמיים ערבית.

סברתו להתיר להתפלל מנחה מספק ספיקא: האם יכול להשאל על קבלתו כמו שנשאלין על נדר, שהרי יש בזה מ'ח' הפוסקים האם קבלת שבת נחשבת 'נדר' (או"ח רס"ג ט"ז ופמ"ג), כיון שישי סוברים שאף לאחר קבלת שבת ניתן להתפלל מנחה (כה"ח שם צ"ד).

מעשה באחד ששכח "יעלה ויבא" במנחה, ועדיין לא קיבל שבת. אלא שהוא מתארח אצל אחד שמקבל שבת מוקדם, ומתפלל ערבית של שבת מבעוד יום. ואם יחזור ויתפלל מנחה לאחר פלג המנחה, שוב לא יוכל להתפלל מעריב עד הלילה. [כיון שהמתפלל מנחה אחרי פלג המנחה, לא יכול להתפלל ערבית קודם צאת הכוכבים. כמבואר בשו"ע או"ח רל"ג א'.]

הורה לו מרן רבי שלמה זלמן שלא ימתין להתפלל פעמיים ערבית בלילה, אלא יתפלל מנחה מיד, ואחר כך יתפלל ערבית בבין השמשות, ואפילו ביחידות, כדי שלא לעכב את מארחו יותר מדי. ("שמירת שבת כהלכתה" מ"ו י"א מ"ג קכ"ח, "הליכות שלמה" תפילה י"ד א')

אינני מעין למה אורחניו מתעכב, הרי הוא ידע שמנהגנו לקבל שבת מוקדם!?

ר"ח אסור בתענית. (ת"ח א) ק"ק וורמייזא מתענים הגזירה בר"ח סיון. (ב"י תקע"ט)
בוורמייזא היו מתענים בראש חודש סיון על גזירות תתנ"ו. אחר תפילת שחרית הולכים לבית העלמין, אל קברי י"ב פרנסים. ואומרים תחינות של קדושים. לפי המסורת הפרנסים קבורים בין קברו של ה"חות יאיר" לבין חומת בית הקברות.

ושעה אחר חצות מתפללים מנחה, וקורין 'ויחל', ומזכירין את נשמות הקדושים שנהרגו כאן בו ביום – 'זכור אלוקים את נשמת ר' שמעון, ר' יואל הסופר ... רבינו יצחק בן אליקים הנהרג על ספרו ... מרת גוטהיילא הנטבעת ...' אחר כך הולכים לבתיהם ואוכלים, כדי שלא יתענו בראש חודש תענית גמור.

ואם חל ראש חודש סיון בערב שבת (כפי שחל השנה) ממתנינים עד השעה שלש ומתפללים מנחה, ואומרים תפילה לעילוי נשמות הקדושים, ותיכף ומיד מתפללים ערבית של שבת. חוזרים לבתיהם, מקדשים ואוכלים סעודת שבת. ונהגים מנהג שבת גמור בעשיית מלאכה.

("מנהגים דק"ק וורמייזא" ח"א, פנ"י ברכות ב. מהדורה בתרא ועיין "נר" במדבר תשע"ב)

הורע כח שבת קודש שלפני שבועות שבסיון, ולפני תשעה באב מכל שבתות השנה - באלה תמיד מזכירים נשמות. ("דברי קהלות")

באשכנז, שבת שלפני שבועות נקראת "השבת השחורה", "שוורץ שבת", בשל טבח מסע הצלב הראשון שהיה בימים אלו, בשנת תתנ"ו. בוורמייזא הרוצחים עברו פעמיים, בכ"ג אייר וראש חודש סיון, לכן השבת שאחר כ"ג אייר היא "השבת השחורה". בר"ח סיון נהרגו שנים עשר פרנסים חשובים בקהילת וורמייזא.

כדי למצוא ולהרוג את היהודים המתחבאים השתמשו הכמרים בכישוף - לקחו אווז אחד, והיתה פורחת, ובכל מקום שהיה מתחבא יהודי, היתה האווז מגעגעת ומצפצפת. ואז היו השונאים באים לאותו מקום והורגים אותו... וכך גם נמצאו ונהרגו י"ב הפרנסים החשובים. ("מנהגים דק"ק וורמייזא")

הפרנסים התחבאו בחצר ארמון ההגמון, עד ראש חודש סיון. אז בא כומר אחד ועשה כישוף באווז אחד, והיה פורח, ובכל

היו שהתנגדו למנהג הזה, ושללוהו. כתב ה"שבות יעקב":
'צווחתי ככרוכיא על שמתפללים ערבית כה מוקדם ולא שמעו
לי. ושמעתי שגם הרבנים הקודמים מחו בהם ולא עלתה בידם.
אני פרשתי מהם ולא התפללתי עמהם ערבית, גם על זה ריננו
העם ואמרו שאין לפרוש מן הציבור ואין בידי כח לבטל מנהגם
מימים קדמונים.'

**"השבות יעקב" דן בדברים ובהלכה זו (או"ח רס"ז ב'), וקובע שרק
מנהג שהוזכר בש"ס דוחה הלכה.**

אמנם, כדי שלא להוציא לעז על הראשונים שעשו שלא כהלכה
יש לומר: נראה שבדורות הראשונים התפללו ערבית מוקדם
בשעה חמישית, אך הדורות האחרונים טעו בהערכתם והקדימו
את זמן התפילה, כמובא בגמ' 'שאדם טועה שעה אחת'. (ה"ב ו')

בני וורמייזא המשיכו במנהגם וטענו שכך נהגו מימים קדמונים.

כתב "תרומת הדשן": שמעתי מפי אחד הגדולים כי בימי
הקדמונים בקרימוז התפללו ערבית, וקראו את שמע בעוד היום
גדול כל כך שרב העיר שהיה מהגדולים וכל טובי העיר עמו
הלכו לטייל אחרי אכילה של סעודת שבת על שפת נהר הדונא,
והיו חוזרים לבתיהם קודם הלילה! (א' - קרימוז היתה עיר של גדולי תורה)

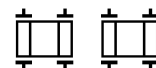
"פני יהושע" יצא להגן על בני וורמייזא, וכתב: 'נתתי אל לבי
ליישב את מנהג קהילת וורמייזא ... אני עמדתי משתומם, מה
כל הרעש הזה לבטל מנהג קדוש זה. הרי "תרומת הדשן"
וגאונים קדמונים התירו לקבל שבת כמה שעות קודם פלג
המנחה, אפילו שלא מצאו בדבר טעם ברור.

**ולכן כיון שהדבר מצוי רק אחת לכמה שנים, ומפורסם שנעשה
לצורך שבת יחזיקו במנהגם.** ואין לזוז כלל מהמנהג הזה,
ואפילו שטעם הדבר רפוי בידינו, בכל זאת מחמת חולשת
וטורח הציבור נהגו להקל. רק נכון לכל היראים שיחזרו ויקראו
קריאת שמע בזמנה. (שם ועיין שו"ת מהר"ק קע"ג, "לקט ישר", האגור שכ"ז)

כתב ב"סדר הדורות" שמצא בספר ישן נושן: מעט קודם גזירות
תתנ"ו, ראו אנשים הגונים בקהל מיץ שלשה זקנים שהלכו
ברחוב היהודים, ואמרו בקול נעים 'על הכל יתגדל ויתקדש'
והלכו ושאלו את פי רבי שמעון הגדול מה המעשה הזה. ואמר
להם: 'אהוביי, אלו הזקנים הם אברהם יצחק ויעקב אשר באו
להזהיר אתכם, וקבלו עליכם דין שמים!'

קבלה היא שרבי שמעון הגדול ביקש מהקב"ה שלא יראה את
הגזירות, ומת ג' ימים קודם להם. הדברים רמוזים בסוף
הסליחה שכתב למוסף של יום כיפור "ברית כרותה". (ד"א תתנ"ו)

בקונטרס קהל וורמייזא מובא: 'זכור אלקים את נשמת רבינו שמעון
בר יצחק בעבור שטרח עבור הקהילות והאיר עיני הגולה בפיוטים ...'
(קונטרס הזכרת נשמות בקהילת וורמייזא ושמות ההרוגים בגזירות תתנ"ו)

בקריאת התורה יתחיל תמיד לקרוא ולסיים בענין טוב. (רמ"א או"ח קל"ח א')
נשאל ה"בן איש חי" על אותם המקומות בקריאת התורה אשר
גומרים בהם בענין רע, דוגמת סוף פרשת במדבר "כבלע את
הקודש ומתו", איך עושים זאת, הרי השו"ע כתב שאין לסיים
בענין רע?

חידש ה"בן איש חי" דכיון שאחר סיום הפרשה מברך העולה
ברכת התורה, שהיא תקנת אנשי כנסת הגדולה, הסיום הוא לא
במילים "ומתו" אלא בברכת התורה, ואפילו שהחזן קורא
והעולה מברך, נחשב הסיום מילות ברכת התורה ולא מה
שקראו בפרשה, דכיון שהחזן צריך להטות אוזנו אל הברכה
ולענות אמן חשוב 'שומע כקורא'.

ולפי זה האומר 'שנים מקרא ואחד תרגום' של פרשת במדבר
ימשיך פסוק נוסף, כדי שלא יגמור את לימודו בענין רע.

וכן הקורא את הפטרת מצורע המסיימת ב"וירמסוהו וימות"
יאמר בסיום ההפטרה עוד פסוק. וכן נהגו המדפיסים להדפיס
בהפטרת "שבת הגדול" המסתיימת ב"כל הארץ חרם" לכתוב
שוב את הפסוק "הנה אנכי שולח לכם את אליהו", כופלין אותו
כדי לסיים בטוב. (שו"ת "רב פעלים" ח"ד מ"ב)

"הקדשתי לי כל בכור". (ג' י"ג) בעת טיולו של ה"אבני נזר" חזר
בעל פה משניות מסכת בכורות, ואחד מתלמידיו שהלך עמו
הביט בפנים הספר לראות אם אומר בלי טעות.

**כשסיים את המסכת הפליג רבינו לדבר הרבה מענין קדושת
הבכורה, ואחר כך אמר 'וגם אני הנני בכור'.** ("אביר הרועים")

מעשה בכהן שהתגלה שהוא כהן חלל. נשאלה השאלה איך
ינהגו עם כל הבכורים שפדה?

השיב הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר: ודאי שאין בפדיון שעשה
החלל כלום, ויפדו אצל כהן אחר, ונראה שהכהן השני יפדה
בברכה, וכדברי רש"י 'בן גרושה זר גמור הוא' (פסחים עב:), ורק
בעבודת המקדש דנה הגמרא (מכות יא:) אם בטלה כהונתו או לא,
אבל לענין שאר דברים זר גמור הוא. (ספר זכרון "יד משה צבי הלוי" ועיי"ש)
הגאון רבי חיים קניבסקי נשאר בצ"ע בשאלה זו. ("דרך אמנה" בכורים י"א א')

כהנים ולויים פטורים מפדיון הבן מק"ו, אם פטרו את ישראל במדבר דין
הוא שיפטרו את עצמם. וכן ישראל הבא מן הכהנת והלויה. (רמב"ם בכורים י"א פ"י)

סיפר הגאון רפאל הכהן קוק, רבה של טבריה, שפעם באה
לפניו אישה בבקשה לערוך לבנה הבכור פדיון, לאחר בירוורו
התברר שהיא בת לוי וממילא בנה אינו צריך פדיון. החלה
האישה לבכות ולזעוק 'אני רוצה פדיון', 'אני רוצה פדיון'...

לא עזרו כל דברי השכנוע, עד שבחוכמתו מצא רבי רפאל
מוצא, אמר לה: הקשיבי ותאמרי אחרי 'אמן' - 'בנך פדוי', 'בנך
פדוי', 'בנך פדוי'... ("נר לשולחן שבת" מפי בני משפחתו הג"ר צבי כהן שליט"א)

"השטפון הגדול בטבריה"

בשנת תרצ"ד, בשבוע של סוף אייר ותחילת סיון התחוללו בארצנו
הקדושה סופות גשמיים. היום הגשום ביותר בטבריה היה ערב
ראש חודש סיון. לפתע השמים קדרו, חושך בצהריים, ומבול
הציף את טבריה. סלעי ענק התדרדרו וסחף אדיר שטף ממדרונות
ההרים. בגלל העדר ניקוז הוצפה העיר. התוצאות היו הרסניות,
שלושים וחמישה תושבים טבעו במים השוצפים ומאות נפצעו.
רבים נותרו ללא קורת גג לאחר שכמאה בתים נהרסו. לאחר
השיטפון האנגלים פינו את הריסות הבתים בקו החוף, ובנו את
הטיילת, שבנוסף לייעוד תיירותי נועדה למנוע את הישנות האסון,
בכך שתאפשר זרימה חופשית של מי הגשמים אל הכנרת. (ס"ה)

סיפר ר' ישראל שפר, בן טבריה: 'זכורני אותנו ילדי ה"חדר" עומדים
על השולחנות והמים שוטפים מסביב בעוז'. ("נר לשולחן שבת")

אישה יקרה היתה בירושלים ושמה רבקה תמר רייזל חיה
גולדשמיד. היא נולדה בטבריה. קראו לה שמות רבים לסגולה,
כי כמה מאחיה שנולדו לפניה נפטרו בקטנותם. וגם עטפו
אותה בסמרטוטים בימי קטנותה, שלא יהיה עליה עין הרע.

"שטפון הגדול" בטבריה היא היתה אשת חיל, גילתה תושיה,
הצילה את עצמה כשטיפסה על משאית כבדה שעמדה בקרן
הרחוב, ומשתה מהמים שבע עשרה אנשים שנסחפו בזרם.

בתש"ח, בזמן הפגזים, הם שהו כמו רבים מבני ירושלים
במרתף מתחת הבית. בחוץ שרקו פגזים, היה זה יום חם, והחל
מתק נורא, היא הרגישה שעוד מעט קט והנה היא נחנקת.
צעקה 'אנא ה' הושיעה נא!'

ברגע שסיימה לזעוק נפל פגז על דוד מים בגג. המים החלו
לזרום והגיעו למרתף, האויר התמלא באדי מים והיתה הרווחה.
(הר ציון)

לקראת חג השבועות - מעשה ברות וערפה

סיפר ת"ח יקר: בקיבוץ "גבעת חיים" חיו בני משפחה שלנו, זוג
חילונים לתפארת המדינה הצעירה. נולדו להם שתי בנות, הם
חיפשו שם מהתנ"ך ומצאו, קראו לבת אחת רות ולשניה ערפה...
ערפה נישאה לגוי, מתנדב בקיבוץ, ונפטרה ללא ילדים. מספר
אותו ת"ח, זכורני שהיה ניזון היכן לקבורה, אם בכלל להביאה
לקבורה בקבר ישראל, כי בעלה רצה אותה לצידי...
רות נישאה, לימים חזרה בתשובה, בניה ובנותיה נטועים בכרם
ישראל, נכדיה תלמידי חכמים חשובים. ("נר לשולחן שבת")